

Dkt. Roger Green, Matengenezo ya Sasa, Hotuba ya 11, Mwangaza

© 2024 Roger Green na Ted Hildebrandt

Ninapenda kusoma kitu kidogo cha ibada, lakini hatujakuwa pamoja kwa Ijumaa kadhaa isipokuwa majadiliano yetu ya maandishi na kila kitu, kwa hivyo hatujafundisha kweli. Nami nasahau kuwa mwaminifu kwenu ikiwa nilisoma moja ya vifungu ninavyopenda kutoka kwa John Calvin, kwa hivyo sikumbuki kama nilifanya au la. Kwa hivyo, kwa mawazo kidogo ya ibada, kwa namna fulani kupitia mambo kadhaa, ninasoma tangu mwanzo wa Taasisi za Calvin asubuhi ya leo, Kitabu cha 1, Sura ya 1, na napenda jinsi anavyoanza Taasisi zake.

Anasema kwamba karibu hekima yote tuliyo nayo, yaani, hekima ya kweli na timamu, ina sehemu mbili: ujuzi wa Mungu na sisi wenyewe. Lakini ingawa imeunganishwa na vifungo vingi, ambavyo kimoja hutangulia na kutoa kingine, si rahisi kutambua. Kwanza, hakuna mtu anayeweza kujiangalia bila kugeuza mawazo yake mara moja kwenye tafakari ya Mungu, ambaye anaishi na kuenenda ndani yake, Matendo 17:28.

Kwa maana ni wazi kabisa, vipawa vikubwa ambavyo tumejaliwa havitoki kwetu wenyewe. Hakika, uhai wetu si kitu kingine ila ni kujikimu katika Mungu mmoja. Kisha, kwa faida hizi zinazomwagwa kama umande kutoka mbinguni juu yetu, tunaongozwa kama vijito vya maji hadi kwenye chemchemi yenyewe.

Hakika, umaskini wetu wenyewe unafichua vyema zaidi kutokuwa na kikomo kwa faida zilizowekwa katika Mungu. Uharibifu mbaya ambao uasi wa mwanadamu wa kwanza ulituingiza unatulazimisha kutazama juu. Hivyo, sio tu kwamba, katika kufunga na njaa, tutatafuta kile tunachokosa, lakini katika kuamshwa na hofu, tutajifunza unyenyekevu.

Kwani kama vile ulimwengu halisi wa taabu unavyopatikana ndani ya wanadamu, na hivyo tunanyang'anywa mavazi ya kimungu, uchi wetu wa aibu hufichua hazina iliyojaa ya aibu. Kila mmoja wetu lazima awe amechomwa sana na ufahamu wa huzuni yake mwenyewe kiasi cha kupata angalau ujuzi fulani wa Mungu. Kwa hivyo, kutokana na hisia ya ujinga wetu, majivuno, umaskini, udhaifu, na, zaidi ya hayo, upotovu na ufisadi, tunatambua kwamba nuru ya kweli ya hekima, wema mzuri, wingi kamili wa kila jema, na usafi wa haki hukaa katika Bwana pekee.

Kwa kiwango hiki, tunachochea na maovu yetu wenyewe kutafakari mambo mema ya Mungu, na hatuwezi kumtamani kwa dhati kabla hatujaanza kuchukizwa na sisi wenyewe. Kwani ni mtu gani duniani kote ambaye hangefurahi kubaki kama alivyo? Ni mtu gani ambaye habaki kama alivyo mradi tu hajijui mwenyewe, yaani, huku akiridhika na vipawa vyake mwenyewe na aidha akiwa hana ufahamu au hajui taabu

yake mwenyewe? Kwa hivyo, kujijua sisi wenyewe sio tu kunatuamsha kumtafuta Mungu lakini pia, kana kwamba ni, kunatuongoza kwa mkono ili kumpata. Kwa hivyo, mwanzo wa Taasisi, kumjua Mungu na kujijua sisi wenyewe, na jinsi zilivyo na uhusiano wa kina, kwa kweli ni njia nzuri ya kuanza.

Kwa hivyo ndivyo anavyoanza. Naam, hiyo ni ibada kidogo kwake. Tutafanya, sisi, sijui kama tutamaliza hotuba hii, tunaweza, lakini hebu tujikumbushe tu tulipo hapa, Hotuba ya 5, kwenye ukurasa wa 13 wa silabasi.

Tunachojaribu kufanya katika hotuba hii, na tunaita hotuba hii Theolojia ya Enzi ya Mwangaza, na tunachojaribu kufanya katika hotuba hii ni kuona jinsi kulivyokuwa na mwitikio halisi kwa Kanisa, kwa Ukristo uliopangwa, kwa Maandiko Matakatifu, kwa ufunuo wa Mungu katika Kristo, na kadhalika, kama mwitikio, karibu, unapoingia katika Enzi hii ya Mwangaza. Kisha, tuliamua kwenda sehemu nne: Uingereza, Ufaransa, Ujerumani, na Amerika. Tungezungumzia sehemu hizo nne kuhusiana na aina hiyo ya mwitikio. Sawa, tujikumbushe kwamba nchini Uingereza pekee, mwitikio kwa Ukristo ulipimwa kwa kiasi fulani.

Haikuwa vurugu sana, kwa kweli. Ilikuwa ni uungu. Uungu ulikuwa falsafa, na ilikuwa falsafa ya Mungu mmoja tu kwamba Mungu yuko juu, tuko hapa chini, na kuishi maisha mema ndiyo njia bora ya kuonyesha Mkristo mzuri, kwa namna fulani.

Hatimaye inabadilika na kuwa Uyunitariani. Mwitikio uliopimwa sana. Nchi iliyofuata ilikuwa Ufaransa, bila shaka, na tulitaja uasili kama aina ya usemi wa mwitikio wa Wafaransa kwa Kanisa, na mwitikio wa Wafaransa kwa Kanisa na kwa Ukristo ulikuwa wa vurugu sana.

Mapinduzi ya Ufaransa ni mfano mzuri wa hilo. Yasiyopimika sana kuliko mwitikio wa Kiingereza. Tulitaja kwamba kulikuwa na baadhi ya watu katika ulimwengu huo ambao kwa namna fulani walitoa sauti kwa mwitikio huu kwa Ukristo.

Kwa hivyo, tulimtaja Spinoza, tulimtaja Voltaire, na kisha mtu wa tatu tuliyemtaja alikuwa Jean-Jacques Rousseau. Na tulisema kwamba ingawa alizaliwa Uswizi, alihamia Paris, kwa hivyo tulimtumia kama mtu, aliandika na kufikiria sana huko Paris, kwa hivyo tulimtumia kama aina ya mfano wa asili kwa majibu ya Wafaransa. Sawa, yeye mwenyewe, hata hivyo, ana kipimo kizuri, na tulisema tungesema mambo manne kuhusu Rousseau.

Nadhani tulisema mawili ya kwanza, sivyo? Je, tumetoa mambo mawili kuhusu Rousseau? Je, tulizungumzia aina ya hisia badala ya mantiki? Hisia hiyo ndiyo alama ya kile tulichotaja, sawa? Na kisha je, tulitaja aina yake, kurudi kwa asili, aina ya taswira nzuri ya kishenzi? Kuondoka kwako kunahitaji kuepuka ukandamizaji wote ambao Mapinduzi ya Viwanda yamekuletea, na unahitaji kujiepusha na hilo. Na ikiwa kweli utaelewa ulicho, hupaswi kuishi maisha ya ubinafsi, hupaswi kuishi maisha ya

umaskini, hupaswi kuishi maisha ya wivu na kadhalika, unapaswa kuishi maisha ya wema zaidi kuliko hayo, unajua? Na mshenzi mtukufu anaweza kutufundisha sifa hizo, nadhani tulitaja hilo. Je, tulifika nambari tatu katika umuhimu wa, hapana, sawa ?

Kwa hivyo, nina mambo mawili zaidi ya kusema kuhusu Rousseau ambayo yanasaidia katika kuisitiza enzi ya Mwangaza, lakini yote haya mawili pia yanasaidia tunapokuja Amerika pia. Kwa hivyo, sawa, nambari ya tatu ni kwamba kuna sehemu moja ambapo akili ni muhimu sana kwa Rousseau. Kwa hivyo, yeye ni zao la Mwangaza kwa maana hii.

Kwa hivyo, kuna mahali ambapo akili ni muhimu sana. Na mahali ambapo ni muhimu ni katika uundaji wa serikali. Katika uundaji wa serikali, watu wenye busara wanaweza kuunda na kuunda serikali wanayotaka au wanayopaswa kuwa nayo.

Kwa hivyo, chini ya hoja hii ya tatu, sasa angalia tarehe za Rousseau. Ukitaka, kuna tarehe ya juu kabisa ya orodha hapa, kuanzia 1712 hadi 1728. Kwa hivyo, wakati wa karne ya 18, kile Rousseau alichopinga kilikuwa haki ya kimungu ya wafalme. Hakuna haki ya kimungu ya wafalme.

Serikali hazianzishwi kwa haki ya Mungu. Serikali huanzishwa kwa mapenzi ya watu yenye mantiki. Na watu wanapaswa kuwa na usemi katika uundaji wa serikali.

Kwa hivyo hiyo inakuwa changamoto halisi, dhahiri, kubwa sana kwa ufalme wa Ufaransa, haswa anapofundisha huko Paris. Na baadhi ya mawazo hayo, bila shaka, yataongoza kwenye Mapinduzi ya Ufaransa, ambayo yamekuwa ya vurugu zaidi kuliko ninavyofikiria Rousseau angeyataka. Lakini kwa vyovyote vile, anapinga haki ya kimungu ya wafalme.

Sasa, serikali huundwa kwa matakwa ya watu, kwa matakwa ya busara ya watu, na serikali huundwa na watu wa kawaida. Hilo litasikika kama jambo la kawaida tutakapokuja kwenye uelewa wa Amerika kuhusu uundaji wa serikali. Kwa hivyo Rousseau atakuwa na ushawishi mkubwa sana. Kama mfikiriaji wa Mwangaza, atakuwa na ushawishi mkubwa katika mawazo ya Marekani.

Kwa hivyo tunataka kuangalia aina hiyo ya uhusiano tunapofikia hilo. Sawa, nambari nne na Rousseau, kama waandishi wengi walivyosema, Rousseau alisaidia kwa namna fulani kuanzisha dini ya kiraia. Haikuwa lazima dini ya kanisa.

Haikuwa dini, hakika si dini ya Ukristo wa Orthodox, lakini ilikuwa dini ya kiraia. Sasa, dini hiyo ya kiraia ilikuwa nini, na sifa za dini hiyo ya kiraia zilikuwa zipi? Naam, sifa moja ilikuwa imani katika Mungu, imani katika kiumbe mkuu. Kwa hivyo dini hii ya kiraia ilimwamini Mungu, kiumbe mkuu.

Haikuwa aina ya dini isiyomcha Mungu au jamii isiyomcha Mungu aliyoitafuta. Kwa hivyo hiyo ndiyo nambari moja. Kwa hivyo dini ya kiraia, nambari moja, Mungu.

Nambari ya pili ni imani katika kutokufa kwa mtu binafsi. Ipo, kama dini hii ya kiraia inavyoamini katika aina fulani ya thawabu na adhabu kwa sababu walidhani kwamba hilo halizingatiwi katika maisha haya. Kuna watu wengi wema wanaoteseka na hawazawadiwa.

Kuna watu wengi waovu ambao hufanya mambo maovu na hawaonekani kuadhibiwa. Kwa hivyo kuna aina fulani ya hisia ya kutokufa kibinafsi ambapo kuna thawabu na adhabu katika maisha ya baada ya kifo ya aina fulani. Kwa hivyo hiyo ni nambari mbili kwa upande wa dini ya kiraia.

Sawa, nambari ya tatu, na umuhimu wa kuishi maisha mema, maisha mema, katika maisha haya. Katika dini ya kiraia, tunataka watu waishi maisha mema, maisha ya maadili, na maisha mema katika ulimwengu huu. Nambari ya nne ilikuwa kanuni ya uvumilivu.

Kanuni ya uvumilivu ni kuwavumilia watu wengine, mitazamo mingine, dini zingine, na kadhalika. Lakini kanuni ya uvumilivu hakika ni sehemu ya dini ya kiraia. Sasa tena, si sehemu ya dhehebu la Kikristo lililopangwa, si sehemu ya kanisa la Kikristo lililopangwa au kitu kama hicho.

Lakini hakika ni katika muundo wa jamii ya kiraia. Sasa, mambo ya aina hii pia yangukuwa kweli Amerika kwani watu wanasoma Rousseau hapa; aina hiyo ya kupendezwa na dini ya kiraia lazima ijikite hapa Marekani pia. Sawa, kwa hivyo hiyo ndiyo nambari C. Ni C katika muhtasari wako, lakini tulitoa utangulizi A, kisha tukampa B Uingereza, jibu lililopimwa la deism, na C jibu la Enlightenment nchini Ufaransa, ambalo lilikuwa naturalism lakini lenye vikwazo vichache sana.

Una maswali yoyote kuhusu hilo? Kisha tutaendelea hadi Ujerumani na Amerika. Sawa, twende hadi D basi, twende Ujerumani. Neno ambalo ningetumia kwa Ujerumani wakati huu lingekuwa mantiki.

Turudi kwenye kategoria zetu hapa, lakini bila shaka mantiki, hakuna shaka kuhusu hilo. Akili nchini Ujerumani ikawa aina ya kipimo cha kuelewa uhalisia. Kwa hivyo, ikiwa unataka kuelewa ulimwengu unaokuzunguka, ikiwa ni pamoja na ulimwengu wa kisayansi, tuna siku ambayo tunasherehekea sayansi hapa Gordon.

Ukitaka kuelewa ulimwengu wa kisayansi, lazima utumie akili ili kuelewa ulimwengu unaokuzunguka. Kwa hivyo, kuna ulimwengu wa nje ambao unaweza kujulikana kwa akili, na watu wengi hufikiri unajulikana kwa akili pekee. Jambo lingine kuhusu Ujerumani ni kwamba kile unachopata nchini Ujerumani ni imani kwamba kuna mpangilio katika ulimwengu.

Sawa, na kazi yetu ni nini, kazi ya wanadamu ni nini, ni kuunganisha mpangilio huo. Kuna mpangilio katika ulimwengu, hebu tuunganishe mpangilio huo, hebu tutumie mpangilio huo, na hebu turuhusu matumizi ya mpangilio huo kufafanua maisha yetu. Kwa hivyo, matumizi ya busara ya mpangilio ili kufafanua maisha, ikiwa ni pamoja na maisha ya kisayansi, yamekuwa muhimu sana nchini Ujerumani, na kwa kuongezeka kwa vyuo vikuu vya Ujerumani, aina hiyo ya falsafa ya mantiki imekuwa kubwa sana.

Sasa tutaona hili pia, kama tulivyosema siku nyingine, lakini pia utaona hili katika sanaa, muziki, na sanaa nzuri. Utaona aina ya mantiki katika suala la kujieleza kisanii, iwe ni uchoraji au iwe ni muziki, na kama ninavyosema, ukipenda Handel-Haydn, ukipenda kuwa mwanachama wa jamii ya Handel-Haydn, mimi na mke wangu tutakuwa wanachama wa jamii hiyo kwa miaka mingi, ukipenda aina hiyo ya muziki, muziki huo wa karne ya 18, ungeelewa aina hii ya mambo. Inasikika kuwa ya busara sana, ya kimantiki sana, yenye mpangilio mzuri.

Muziki umepangwa vizuri sana, sivyo? Kwa hivyo hilo linakuwa muhimu. Sawa, sasa, hili lilifanyikaje Ujerumani? Lilifanyikaje katika dini? Hilo ndilo muhimu zaidi kwetu, ndilo tunalopenda. Uelewa huu wa mantiki unafanyaje kazi kidini nchini Ujerumani? Naam, nitataja mambo mawili: jinsi lilivyofanyika katika dini.

Kwanza kabisa, nitataja tu jinsi ilivyotokea katika dini kwa ujumla. Ilifanyikaje katika aina ya falsafa ya kidini, mantiki hii? Kila kitu lazima kipangiliwe; kila kitu lazima kijulikane kimantiki ili kukihesabu kama kweli na chenye maana, na kadhalika. Kwa kweli, kwa upande wa dini kwa ujumla, ilifanikiwa kwa ukosoaji mkali sana wa Biblia, wa kanisa, wa historia ya Kikristo.

Kwa hivyo, ikiwa huwezi, ikiwa unafikiria dini, dini hiyo inapaswa kupimwa kwa akili tu, kwa akili pekee, kwa busara pekee, basi Biblia, kanisa, na Ukristo mwingi ulitoka nje. Hapa ndipo unapopata kuibuka kwa kile tunachokiita ukosoaji wa kibiblia, ukosoaji mkali sana wa kibiblia, ambao unakuja katika karne ya 18 nchini Ujerumani na karne ya 19 huku watu wakiikosoa Biblia, Ukristo, kanisa, dini iliyopangwa, na kadhalika. Ilifikia kiwango cha juu sana kiasi kwamba huko Ujerumani, kulikuwa na watu hata waliokuwa na shaka kuhusu historia ya Yesu.

Kwa hivyo, walitilia shaka uhalisia wa Yesu. Walisema Yesu alikuwa mtu aliyebuniwa, Injili ziliandikwa kuchelewa sana, walimfanya Yesu kama mwanadamu bora, lakini hakujawahi kuwa na Yesu wa Nazareti, aliyeishi Nazareti, akahudumu Galilaya na Yudea, akafa msalabani kwa Warumi, akafufuka na kadhalika. Walikana yote hayo. Kwa hivyo matokeo ya kwanza ni ukosoaji mkali wa kibiblia unaokuja sasa nchini Ujerumani.

Na kwa kweli, inapinga kanisa na mawazo ya kanisa, bila shaka kuhusu hilo. Kwa hivyo, matokeo ya pili yalikuwa ni kuelekezwa kwa Ulutheri, kwa sababu Ulutheri

kimsingi ni kanisa la serikali nchini Ujerumani. Kwa hivyo, Ulutheri ulielekezwa tena nchini Ujerumani katika karne ya 18.

Sasa, inaelekezwa? Naam, nadhani jambo moja tunalosahau kuhusu Luther ni kumrudia Luther mwenyewe kwa dakika moja. Luther alikuwa mtu mkubwa sana, unajua, lakini alikuwa mbunifu sana, mwenye mawazo mengi, na mbunifu. Hakutaka kanisa ambapo watu wema tu walikaa kwenye viti siku ya Jumapili na hawakufikiria chochote; alisikiliza tu mahubiri na kadhalika.

Kulikuwa na ubunifu kuhusu Luther, mawazo kuhusu Luther, shauku ya Injili na ukweli wa Injili, na yote hayo. Kwa hivyo ulikuwa na mtu mkubwa kuliko maisha, na Ulutheri katika kizazi cha kwanza baada ya Luther ulichukua sifa za aina hiyo. Lakini mara tu unapofika karne ya 18, na hili ndilo neno letu hapa juu kabisa, usomi, mara tu unapofika karne ya 18, kilichoibuka kilikuwa usomi wa Kilutheri katika karne ya 18.

Kilichokua katika kanisa la Kilutheri kilikuwa aina ya dini iliyokufa sana, ya kitaaluma, na yenye mantiki, na watu wa kawaida walikuwa wakienda kwenye makanisa yao ya Kilutheri Jumapili asubuhi, na walikuwa wakisikia. Kimsingi, walisikia makala, makala za kitheolojia. Hawakuwa wakisikia Biblia ikipata uhai kupitia mahubiri kama ilivyofanya kupitia Luther. Kwa hivyo, kulikuwa na ufifi kwa Ulutheri, ambao ulitulia katika karne ya 17 na 18.

Sasa kuna, kwa kifupi, kuhusu hili la pili, kwa hivyo la kwanza lilikuwa dini tu kwa ujumla, la pili linahusiana haswa na Ulutheri, lakini kutakuwa na harakati itakayoangalia, kutakuwa na kundi la Walutheri, wataangalia hili na watasema, je, hivi ndivyo kanisa lilivyokusudiwa kuwa? Je, limekufa, aina ya kitaaluma? Hapana, watasema hapana, hivi sivyo Ulutheri ulivyokusudiwa kuwa, na kwa hivyo watajaribu kuhuisha Ulutheri tena, na harakati hiyo iliitwa Upietism. Sina hilo kwenye orodha. Tutatoa hotuba. Kwa kweli, iko kwenye silabasi yako kwa sababu kundi la kwanza katika hotuba inayofuata tutakalozungumzia ni Wapietism, lakini harakati hiyo inaitwa Upietism, ikileta kanisa la Kilutheri hai tena kwa jinsi ilivyokusudiwa kuwa. Sawa, kwa hivyo Ujerumani, aina hii ya mantiki nchini Ujerumani.

Sasa, acha nisimame hapo kwa dakika moja kabla sijahamia Amerika. Tuna Uingereza, tuna Ufaransa, tuna Ujerumani, inayoitikia katika enzi ya mwanga, lakini ikiitikia kanisa na kuitikia Ukristo na wakati mwingine ukosoaji mkali kuhusu kanisa, Ukristo, Kristo, na kadhalika, lakini chochote kuhusu haya matatu, tutahamia Amerika katika dakika moja tu. Sawa, hebu tuje kwenye pwani hizi, hebu tuje Amerika na tuone kile tulicho nacho Amerika kuhusu enzi ya mwanga.

Sawa, kabla hatujafanya hivyo, acha niseme tu, loo, masharti yoyote tuliyo nayo yapo, kwa hivyo kabla hatujafanya hivyo, acha niseme tu jinsi ninavyopenda kazi yangu katika Chuo cha Gordon. Acha niseme tu jinsi nilivyofurahi kuwa hapa sasa

katika mwaka wangu wa 41 huko Gordon. Kwa hivyo, nitasema mambo kuhusu elimu huko Amerika ambayo huenda msikubaliane nayo nyote, nami nitaelewa hilo.

Nina huruma sana na hilo. Nitajaribu kuelezea mwangaza huko Amerika kama ninavyoelewa. Kwa hivyo, je, tuko sawa na hilo? Je, ninaweza kufanya hivyo? Hujali kama nitafanya hivyo, sivyo? Hebu tuone kama kuna tofauti za maoni kuhusu hilo.

Hebu tuone kama hufanyi hivyo kabisa . Sijaribu kukuuzia chochote, lakini ninajaribu kukiweka wazi. Kwa hivyo lazima nifanye hivyo, unajua, nadhani ni muhimu tu kwamba ujue hilo. Ninajaribu tu kukiweka wazi.

Je, uko sawa na hilo? Kwa hivyo, hebu tuangalie kilichotokea Amerika. Ninaanza kwa kuzungumzia baba waanzilishi, kimsingi baba waanzilishi, na kwa wao, ninawafikiria George Washington, Thomas Jefferson, Benjamin Franklin, na watu kama hao. Sawa, kwa hivyo hii ndiyo dhana yangu, kisha nitaiendeleza kidogo.

Kulikuwa na, Marekani, kulikuwa na kuenea, katika maisha ya umma ya Marekani, kulikuwa na uungu ulioenea. Hakuna shaka kuhusu hilo katika maisha ya umma ya Marekani. Uungu ulikuwa umekuja kutoka Uingereza na ulikuwa umechukua umbo na kuchukua umbo, naweza kusema, maisha ya umma ya Marekani, hasa maisha ya kiakili ya Marekani.

Maisha ya vyo vikiu, maisha ya wengi, baadhi ya makanisa, na kadhalika. Sasa, hilo hatimaye litabadilika na kuwa Unitariani, lakini kanisa la kwanza la Unitariani huko Amerika halikuwepo hadi baada ya mapinduzi. Kwa hivyo, kanisa la kwanza la Unitariani halikuwepo hadi 1785.

Kwa hivyo, hatuna uungu unaobadilika na kuwa, kwa namna fulani, kuchukua umbo hilo la dhehebu, hasa baada ya Mapinduzi ya Marekani, lakini tunao unaobadilika wakati wa Mapinduzi ya Marekani. Kwa hivyo, uungu unaobadilika na kuwa muhimu sana hapa. Sawa, kwa hivyo hii hapa tasnifu yangu.

Nadharia yangu ni kwamba baba waanzilishi kimsingi walikuwa waumini wa Mungu walioelimika. Walichukua kanuni za Mwangaza, na katika kuanzishwa kwa Amerika, walizitumia vyema kanuni hizo za Mwangaza katika kuanzishwa kwa kile walichoamini kilikuwa kikiendelea hapa. Kwa hivyo, hilo ni nini cha kusema? Siwaoni baba waanzilishi ambao nimewataja, na siwaoni kama wainjilisti motomoto.

Siwaoni kama watu waliojitolea kwa kile tunachokiita Ukristo wa kiinjili wa kawaida, Ukristo wa kibiblia. Baadhi yenu mnaweza kuwaona, na kulikuwa na baadhi ya watu waliosaini Azimio la Uhuru, kwa mfano, ambao walikuwa hivyo, bila shaka kuhusu hilo. Lakini watu waliokuwa na athari kubwa zaidi kwa maisha ya umma ya Marekani na kwa kiasi fulani kwa maisha ya kidini ya Marekani, kwa upande wa baba waanzilishi, ningewaona kama waabudu Mungu walioelimika.

Sawa, kwa hivyo wacha nimumie Thomas Jefferson kama mfano wa hilo. Thomas Jefferson aliendeleza kile alichokiita Jefferson, kile kilichokuja kujulikana kama Biblia ya Jefferson. Sijui kama umewahi kuiona Biblia ya Jefferson, lakini Biblia ya Jefferson, kile Thomas Jefferson alichofanya katika Biblia ya Jefferson ni kwamba aliondoa miujiza yote ya Yesu kwa sababu hakufikiri miujiza ya Yesu ilikuwa kweli kwa hadithi, kwamba hii ilibuniwa ili kuonyesha Yesu kuwa wa kimungu, jambo ambalo hakuwa, bila shaka, kulingana na Jefferson.

Kwa hivyo, Biblia ya Jefferson huondoa miujiza yote na kuishia na Yesu, ambaye anafikiri ni mtu mzuri tu wa kumfuata. Tunataka kuwa mtu mwenye maadili mema kama Yesu alivyokuwa mtu mwenye maadili mema, na tunataka kuishi kwa Heri. Naam, huwezi kukata miujiza ya Agano Jipya na bado uwe na Yesu wa Injili.

Namaanisha, huwezi kufanya hivyo na kuwa na hadithi ya Injili kwa sababu ni muhimu kwa hadithi ya Injili na kwa hadithi ya Ufalme. Hivyo ndivyo Jefferson alivyofanya. Kwa hivyo ningeona anafanya aina ya Mwangaza wa deistic, aina ya kitu cha Unitarian katika kufanya hivyo.

Kwa hivyo, ningesema kwamba kinachofuata kutoka hapo ni kwamba Amerika ilianzishwa kwa misingi ya Mwangaza, si kanuni za Biblia. Ninazungumzia kuhusu kuanzishwa halisi kwa Amerika hapa. Haikuanzishwa kwa misingi ya Biblia, singesema ilianzishwa kwa misingi ya Biblia, bali kwa misingi ya Mwangaza.

Acha nitumie mfano wa hilo kutoka kwa Azimio la Uhuru. Sawa, unajua hili kama mimi ninavyolijua. Azimio la Uhuru linasema tunashikilia ukweli huu kuwa nini? Tunashikilia ukweli huu kuwa dhahiri.

Tunashikilia ukweli huu kuwa dhahiri. Kwa maneno mengine, Azimio la Uhuru halisemi kwamba tunashikilia ukweli huu kuwa wa Kibiblia. Wanatumia aina ya kifalsafa ya ushahidi binafsi, aina ya uhalisia wa akili ya kawaida hapa.

Tunashikilia ukweli huu kuwa dhahiri: kwamba wanadamu wote wameumbwa sawa, kwamba wamepewa na Muumba wao haki fulani zisizoweza kuondolewa. Miongoni mwao ni uzima, uhuru, na kutafuta furaha. Waumini walimwamini Mungu Muumba, bila shaka, lakini hawakumwona Mungu kama Mkombozi.

Hawakumwona Mungu kama Mwokozi. Kwa hivyo, haikusema kwamba tunashikilia ukweli huu kuwa dhahiri. Tunashikilia ukweli huu kuwa dhahiri.

Walijaliwa na Mwokozi wao Mungu, na Mkombozi wao. Haisemi hivyo. Inasema tumejaliwa na Muumba wao.

Lugha hiyo ni lugha ya ki-deism sana. Ukweli unaojidhihirisha, Mungu Muumba. Kwa hivyo, napendekeza kwamba kile kilichotokea Amerika, kilichotokea kidini na kisiasa, kilikuwa ki-deism kilichokuja Amerika na kusaidia kutoa, ningesema, msingi wa kifalsafa kwa maisha ya umma ya Marekani na kwa maisha ya kidini ya Marekani, hasa wakati baadhi ya Wamarekani walipohamia katika Unitarian.

Sasa, ngoja nirudi hapa. Wakati mwingine huko Amerika, kuna waandishi ambao ni wakali sana katika kushambulia Ukristo. Sasa, watu kama Jefferson hawakuwa hivyo.

Waumini wa Mungu walioelimika hawakuwa wakali katika mashambulizi yao dhidi ya Ukristo. Walikuwa wakitumia tu kanuni za Uelimu, kanuni za Uungu, na kadhalika. Baadhi ya watu walitumia, na mfano kamili wa hili ni Thomas Paine.

Na hapo anaandika, 1737 hadi 1809. Kile Thomas Paine anachofanya katika Enzi ya Akili Angalia kichwa cha kitabu, Enzi ya Akili. Kwa hivyo, huu sio Enzi ya Ufunuo kutoka kwa Mungu.

Huu ni Umri wa Akili. Na kile Thomas Paine anachofanya katika kitabu chake ni kwamba anashambulia Ukristo wa Orthodox. Anashambulia kikatili sana katika shambulio lake dhidi ya Ukristo wa Orthodox.

Anachofanya katika kitabu hicho, katika Enzi ya Sababu, kimsingi kinasema kwamba kitu pekee kitakachofanya kazi katika karne hii ya 18 ni uungu. Kwa hivyo, Enzi ya Sababu, kitabu hicho, ni aina ya ulinzi wa uungu. Kwa hivyo, ni ulinzi wa aina hizo za vitu kama vile akili ya asili, haki za watu, watu wote, usawa wa kisiasa, na kadhalika.

Kwa hivyo, aina hii ya, tena, sivyo, watu kama Jefferson, sioni Jefferson kama akifanya shambulio la aina hiyo la kikatili, lakini naona mtu kama Thomas Paine, ambaye kitabu chake kilikuwa na ushawishi mkubwa, akifanya shambulio la kikatili dhidi ya Ukristo wa Orthodox. Na akijaribu kutetea taifa hili, akijaribu kutetea haki za asili. Na unapata haki hizo za asili kwa akili ya kawaida, kwa akili, kwa kutazama ulimwengu wa asili, kwa theolojia ya asili, na kila aina ya mambo, unajua, uhuru wa raia unaofanya hivyo.

Sawa, sasa nitakupa nafasi ya kufanya hivyo. Nataka uulize hili na kulizungumzia, lakini nitakupa nafasi ya kufanya hivyo. Acha niseme tu kwamba wakati huo hii ilikuwa theolojia kwa njia ya anthropolojia. Kilichoendelea katika nchi yetu wakati huo, katika karne ya 19 na karne ya 18, kilikuwa theolojia kwa njia ya anthropolojia.

Yaani, kuelewa theolojia kupitia juhudi zetu za kibinadamu, za kimantiki, na kadhalika. Na kwa hivyo, kulikuwa na aina ya kuinuliwa kwa wanadamu hapa. Sawa, sasa, tunachotaka kuzingatia ni kwamba hii ni hatua ya moja kwa moja ya mabadiliko kwa Wapuritani.

Kwa hivyo, fikiria Wapuritani. Fikiria Boston, jiji lililojengwa juu ya kilima. Fikiria mahujaji huko Plymouth.

Fikiria Roger Williams huko Rhode Island. Fikiria kuhusu Ukalvini wa hali ya juu wa Wapuritani. Theolojia yao haikuwa kuinuliwa, na haikuwa kwa njia ya anthropolojia.

Theolojia yao ilikuwa kwa njia ya ufunuo wa Mungu katika maandiko na katika Kristo. Unachopata sasa ni mabadiliko makubwa, mabadiliko makubwa, kwa namna fulani, ya maisha ya umma na maisha ya kidini kuelekea aina ya anthropolojia. Mbali na Ukalvini wa hali ya juu wa Wapuritani wa mapema, Wapuritani wa kwanza walielekea zaidi kwenye theolojia ya Arminian, zaidi ya uhuru wa theolojia ya mapenzi ya wanadamu.

Kwa hivyo, kumekuwa na mabadiliko makubwa katika maisha ya umma ya Marekani, maisha ya kifalsafa, na maisha ya kidini. Hili ni jambo kubwa sana, tangu mahujaji walipofika mwaka wa 1620. Kwa hivyo, hatujafikisha hata miaka 200 wakati mabadiliko haya yanapofanyika.

Kwa hivyo, unaweza kuwalinganisha kwa urahisi mahujaji, Wapuritani, mahujaji, na waundaji wa Azimio la Uhuru, kwa mfano, Mababa Waanzilishi. Hiyo ingekuwa tofauti rahisi kati ya aina ya Ukalvini wa hali ya juu kwa upande mmoja na Uarminian na shauku inayoongezeka katika uhuru wa utashi kwa upande mwingine. Kwa hivyo, hiyo ndiyo.

Kwa hivyo, hapo una ulimwengu tofauti kabisa unaoendelea hapa, na huo ungekuja katika karne ijayo. Matokeo ya mwisho ya uungu huu katika maisha ya umma na kidini ya Marekani ni yapi? Acha niseme tu hilo ni nini. Acha nitoe mambo manne au matano hapa, kisha nataka kufungua hili kwa dakika chache ili kuona kama unataka kuzungumzia hili.

Lakini matokeo ya hili ni nini? Kama mimi ni sahihi, na sijaribu kukufanya uamini kwamba mimi ni sahihi, najaribu tu kuwasilisha kesi hapa. Lakini, kama mimi ni sahihi, kama dini ya kiungu ilikuwa aina ya mtazamo wa kidini uliosababisha jambo hili lote. Loo, pia nilikusudia kusema, pia, angalia jinsi Rousseau alivyokuwa muhimu katika haya yote.

Watu hawa wanasoma Rousseau, na Rousseau anasema nini kuhusu serikali? Bila shaka, hakuna haki ya kimungu ya wafalme. Serikali huundwa kwa mapenzi ya watu. Serikali haziungwi na, unajua, kuendelea, ingawa nadhani George Washington labda alitaka kuwa mfalme badala ya rais.

Hiyo ni hisia yangu mwenyewe, hata hivyo, lakini nadhani alitaka sana kuwa mfalme. Lakini, serikali haziungwi kutoka juu hadi chini. Serikali huundwa kwa mapenzi ya watu.

Kwa hivyo, unaona jinsi Rousseau alivyokuwa muhimu. Sawa, baada ya kusema hivyo, ni matokeo gani ya mwisho ya uungu huko Amerika? Acha niyabofye tu kwa ajili yako. Matokeo ya mwisho nambari moja ni msisitizo juu ya ufunuo wa asili na theolojia ya asili.

Msisitizo juu ya ufunuo wa asili kwa njia ya theolojia ya asili, kutazama ulimwengu unaokuzunguka na kutoa baadhi ya hitimisho la kitheolojia kutoka kwa kile unachokiona katika ulimwengu unaokuzunguka. Hilo ni tofauti kabisa na ufunuo maalum unaofundishwa na Wapuritan. Mungu amejifunua mahususi katika maandiko na katika Kristo, hasa katika Kristo, bila shaka.

Hilo ni tofauti. Kwa hivyo, hilo ni jambo moja. Sawa, nambari mbili, aina ya pili ya matokeo ya haya yote ni sheria za ulimwengu.

Mungu ameweka sheria za ulimwengu, lakini haingilii sheria za ulimwengu. Sheria za ulimwengu hujifanyia kazi zenyewe kwa aina ya mantiki iliyofikiriwa hapo awali hapa, kwa theolojia ya asili. Hivi ndivyo tunavyoelewa sheria za ulimwengu.

Hatumjui Mungu, kama waabudu Mungu wangesema. Hatumjui Mungu kama anayeingia katika ulimwengu kwa njia yoyote na kwa namna yoyote ile akiingilia sheria ya asili ambayo ameiweka. Kwa hivyo, hiyo ndiyo nambari mbili.

Sawa, nambari ya tatu, tayari tumetaja hapo awali, lakini inafaa kurudiwa. Yesu ni mfano mzuri wa maadili. Kwa hivyo, Yesu ni mtu mzuri wa maadili, mfano mzuri wa maadili, na tunapaswa kufuata mfano wake.

Tulitaja siku nyingine jinsi CS Lewis alivyosema uwongo kuhusu hilo kwa njia fulani. Huwezi kumwona Yesu kama mtu mwema mwenye maadili mema. Yeye ni Bwana au ni mwongo.

Kwa hivyo, yeye ni mmoja au mwingine, lakini huwezi kuchukua msingi wa kati kuhusu Yesu. Ama unamwona kama Bwana, au unamwona kama mwongo. Yeye ni mwendawazimu tu.

Anajiita Mungu. Kwa hivyo, hiyo ni nambari tatu, sawa? Nambari nne, pamoja na kuinuliwa huku kwa akili ya mwanadamu, uwezo huu wa kufikiri, uwezo huu wa busara ambao watu wanao, hata kwa maana ya kudhibiti ulimwengu kupitia njia za kisayansi, njia inayokua ya kisayansi, hakuna kitu kama sisi leo. Kwa hivyo, basi, una kukataa kabisa dhambi ya asili na hata kukataa vitendo vya dhambi kubwa.

Watu hawa hawakuamini dhambi kabisa. Hakika hawakuamini dhambi ya asili. Hakika hawakuamini katika upotovu fulani uliorithiwa au kitu kama hicho.

Hawakuamini sana matendo ya dhambi. Walikuwa watu wazuri sana, watu wema sana. Tunatambua kuna matatizo na kadhalika.

Kwa hivyo, kulikuwa na hilo lililokuja kama matokeo ya hilo. Na kisha nambari tano, jambo la tano lililokuja kama matokeo ya hili lilikuwa aina ya wokovu kwa matendo kwa ajili ya watu hawa. Maadili yameinuliwa.

Unaokolewa kwa matendo mema unayofanya. Mungu atayaangalia matendo mema unayofanya kwa wema. Kwa hivyo, hilo lilitokana na haya yote pia.

Sawa, kwa hivyo tuna nini Amerika? Tuna uungu huko Amerika, uungu uliorekebisha ambao unaonyeshwa katika uundaji wa serikali hii ya kiraia ambayo tunaishi chini yake, na unaonyeshwa katika maisha ya kidini ya uungu, ambayo hatimaye yalibadilika na kuwa Unitaria. Sawa, hiyo ndiyo kesi yangu kwa Amerika. Tutafanya nini na kesi hii kwa Amerika? Sikuombei uinunue, lakini ndio.

Kuhusu uhusiano wake na Upuritani, je, Waasisi wengi walitoka zaidi katika makoloni ya Kusini ambapo Upuritani ulikuwa? Ndiyo, hilo ni swali zuri. Waasisi walitoka katika mila mbalimbali za kidini. Baadhi yao walikuwa na mistari ya Upuritani, lakini wengi wao, wengi wa Waasisi, kwa kweli walitoka katika mila ya Waanglikana wa Uingereza.

Na desturi ya Waanglikana wa Uingereza ambayo walitoka tayari ilikuwa ni kuwa wafuasi wa dini ya deist, Wayunitariani nchini Uingereza. Kwa hivyo, ni kawaida kabisa wanakuja huko wakiwa na hiyo. Kwa hivyo, wengi, na haswa Kusini, kwa sababu Kanisa la Anglikana lilikuwa kubwa sana Kusini.

Kwa hivyo, haikuwa baada ya vita kwa sababu Waanglikana wengi walirudi nyumbani kwa sababu walikuwa Waingereza, kwa hivyo waliunga mkono ufalme na sio mapinduzi. Lakini wengi wao walitoka Kusini, katika uungu unaochanua. Kwa hivyo basi, namaanisha, makoloni ya Wapuritan yalikuwaje wakati huu? Makoloni ya Wapuritan kufikia wakati huu, makoloni ya Wapuritan, unakumbuka katika hotuba tuliyozungumzia, hotuba ya mwisho tulizungumzia kuhusu kuongezeka kwa biashara na kuwafanya wasiwe na imani ya kiinjilisti, wasio na dini nyingi, au wakawa na imani ya kiinjilisti kidogo, wasio na dini nyingi, kwa hivyo wakakuza biashara, aina hiyo ya kitu? Naam, hiyo inazidi kushamiri sasa.

Wakati wa mapinduzi huko Amerika, makanisa mengi ya makanisa yalikuwa yakigeukia Unitariani. Kwa hivyo, yalikuwa ya kideisti; bado hayakuwa ya Kiyunitariani kwa maana ya kisheria kwa sababu, kama nilivyosema, kanisa la kwanza halikuwa la Kiyunitariani hadi 1785. Lakini hakika yanaelekea upande huo.

Kwa hivyo, ndivyo inavyoonekana katika eneo la tukio. Wakati wa mapinduzi, watu wengi waliokuwa waumini hawakuwa waumini tena. Waliacha dini kwa idadi kubwa wakati wa mapinduzi.

Na natarajia sababu ya hilo ni kwa sababu walijihusisha sana na mambo ya kisiasa kiasi kwamba hawakuwa na muda wa dini. Kwa hivyo, una mwelekeo mkubwa wa kisiasa wakati wa mapinduzi na mwelekeo mdogo wa kidini. Na kisha inakuwa ngumu kwa watu kama Thomas Jefferson kutengeneza Biblia yake mwenyewe, au inakuwa ngumu kwa George Washington, ambaye, kwa kadiri tunavyoweza kujua, alihudhuria kanisa kidogo sana.

Alikuwa Mwanglikana na alihudhuria kanisa la Anglikana alipoenda kanisani, lakini hakuwa kama mtu wa kanisa, mtu ambaye alihusika sana kanisani na alitaka kuchangia kanisani na kadhalika. Je, hilo linasaidia hata kidogo? Kuna kitabu kama hicho kinachoitwa *Nuru na Utukufu*. Ninaifahamu zaidi *Nuru na Utukufu*.

Lakini endelea. Sawa. Sawa.

Sawa. Unauliza maoni yangu kuhusu hilo? Kwa sababu hilo pia liko katika *The Light and the Glory*, vitabu kama *The Light and the Glory*. Hakuna ushahidi wa hilo.

Hilo ndilo tatizo. Hakuna ushahidi wa kihistoria wa hilo; ndiyo maana alifanya hivyo. Ushahidi unaonekana kuwa kinyume chake, kwamba alikuwa mkanamungu, kwamba hakuamini miujiza.

Mambo haya yote, hiyo ni kweli, yanaweza kujadiliwa kabisa, yanaweza kubishaniwa, bila shaka kuhusu hilo. Kuna kitabu kinachoitwa *The Light and the Glory*; miaka na miaka iliyopita, nilisoma hilo, na hilo ni jambo lile lile. Ni kama vile, unajua, vinyowatia shaka maprofesa kama Roger Green katika Chuo cha Gordon.

Namaanisha, hakuwa kweli, unajua, bali maprofesa wanaofundisha kwamba watu hawa walikuwa waabudu Mungu. Kwa hivyo, anaamini kwamba walikuwa wainjilisti na kadhalika. Tatizo ni kwamba rekodi haiungi mkono hoja hiyo.

Na kisha, kama hilo lingekuwa kweli kama watu hawa wangukuwa wainjilisti, Azimio la Uhuru lingepaswa kusomwa tofauti kabisa na jinsi lilivyosomwa. Halingepaswa kuvutia hoja zinazojidhihirisha au hoja za kifalsafa. Tunashikilia ukweli huu kuwa wa kibiblia, ilipaswa kusema.

Sasa, kama Wapuritani wangeandika Azimio la Uhuru, ndivyo hasa Wapuritani wangesema. Wapuritani kama tungepigana mapinduzi mwaka wa 1650 au kitu kama hicho, Wapuritani wangesema, tunashikilia ukweli huu kuwa umefunuliwa kwetu kibiblia na Mungu Baba, kwamba watu wote wameumbwa sawa, wamepewa na Mungu Baba kupitia Kristo Bwana wetu, Mungu Mkombozi wetu, kwamba, unajua,

Mungu ametupa, unajua, sifa hizi na tunapaswa kuishi kwa kudhihirisha sifa hizi. Na tunaweza kuona haya yote katika Biblia.

Namaanisha , kama Wapuritani wangesoma na kuandika Azimio hilo, lingekuwa tofauti kabisa. Lakini maandishi ya watu hawa ni lugha ya kishetani wanayotumia. Lakini hapana, nakubaliana kabisa na hoja yako.

Na si kila mtu anaamini hili. Si kila mtu katika Chuo cha Gordon, ningesema, angeshikilia kile ninachoshikilia. Lakini jambo zuri ni kwamba huko Gordon, tuko huru kufundisha kama tunavyoona.

Lakini tunaelewa, kuhusu suala hili, kwamba hakika si kila mtu anayeliona kwa njia ile ile. Je, inawezekana kwamba lugha ilitumika kwa sababu waliamini katika kutenganisha kanisa na serikali, na lugha hiyo inatambua utengano huo wa kanisa na serikali? Hiyo ni kweli, kabisa. Sawa, sawa.

Walimweka Muumba sana katika hadithi. Kwa hivyo, Mungu kama Muumba yupo sana. Naam, hilo ni jambo zuri.

Ningeona, tayari tuna wainjilisti wanaoamini katika kutenganishwa kwa kanisa na serikali, Wabaptisti waliokuja hapa. Walikuwa na nguvu sana katika kutenganishwa kwa kanisa na serikali kwa sababu serikali ilikuwa imekandamiza sana katika ulimwengu wa zamani. Kwa hivyo, kutenganishwa kwa kanisa na serikali kulikuwa imani iliyombwa, ambayo namaanisha sio tu kwamba iliundwa, lakini pia ilishikiliwa na Wadeist na Wabaptisti.

Kwa hivyo hilo lilikuwa jambo ambalo watu wengi waliliamini, bila kujali aina ya mtazamo wao wa kidini. Kwa hivyo nadhani wanajaribu kupata msingi wa pamoja, bila shaka kuhusu hilo. Hisia yangu ni kwamba wanafanya hivyo kwa mtazamo wao wenyewe, kimsingi, hasa katika masimulizi tuliyo nayo.

Naam, endelea. Na pia kuhusu dhambi ya asili, ukisoma majarida na vitu kama vya Shirikisho, ni wazi wana mtazamo hasi kuhusu wanadamu, kwa kuwa hawawezi kufanya mambo sahihi, ndiyo maana wameweka ulinzi mwingi. Hilo ni jambo zuri.

Wanaamini katika dhambi. Hiyo ni kweli. Wanaamini kwamba watu huacha njia. Wanaamini katika dhambi kwa sababu wanaamini sana katika uhuru wa kuchagua. Kwa hivyo, uhuru wa utashi ni sehemu ya msingi ya kitheolojia.

Na mradi tu una uhuru wa utashi, inamaanisha unaweza kukataa Mungu. Lakini hiyo ni hoja nzuri, hiyo ni kweli. Wanatuwekea ulinzi kwa sababu wanatambua kwamba kuna watu karibu wanaofanya mambo mabaya.

Ndiyo, hilo ni jambo zuri. Lakini wanafanya hivyo kwa hiari yao wenyewe. Hawafanyi hivyo kwa sababu wana upotovu fulani wa kurithi au kitu kama hicho.

Sawa, ndio. Neno Episcopal halikutumika hadi baada ya Vita vya Mapinduzi. Sababu ya kutumika baada ya Vita vya Mapinduzi ni kwamba tukitumia neno Anglikana, linasikika kama la Uingereza halisi, unajua, na hatuwezi kuwa nalo.

Lazima tutumie neno Episcopal. Unapata picha ya Washington akipiga magoti kwenye theluji na kumwomba Mungu. Kwa hivyo, swali ni, je, hii ilikuwa sehemu kubwa ya maisha yake? Lakini hiyo ni hoja nzuri, hiyo ni kweli.

Nataka kuwa mwadilifu kadri niwezavyo katika hili kwa sababu ni rahisi sana kwa maprofesa kuwa wakali sana katika jambo ambalo, unajua, wanalipenda sana. Na siko hapa kufanya hivyo. Niko hapa kutoa mtazamo huo na kukufanya ufikirie.

Na sipo hapa kukufundisha kuhusu hili. Lazima niwe mwangalifu sana kuhusu hili ninapofundisha hili. Pia ninafundisha kozi ya Ukristo wa Marekani, kwa hivyo lazima niwe mwangalifu ninapoifundisha katika kozi hiyo pia.

Je, kuna kitu kingine chochote hapa kinachostahili kujadiliwa? Hakuna shaka kuhusu hilo. Nina shaka hilo. Na Jason, ulifanya kazi na mchungaji ambaye alikasirika kuhusu watu kufundisha hili, kwamba watu hawa walikuwa waabudu Mungu.

Haikuwa hivyo. Sidhani kama ilikuwa kitu kimoja. Sawa.

Ni kutoka kwa Kanisa lao la Presbyterian ambalo lina mtazamo thabiti wa Amerika kuwa taifa la Kikristo, ikimaanisha kurudi kwenye hilo. Sawa. Ni kama alivyosoma hilo na alikuwa kama, David Byrne, mwandishi, lengo lake lote ni kujaribu kurudi kwenye kile taifa letu lilichoanzishwa.

Sawa, sawa. Lakini inavutia kwa sababu ninakitafuta sasa, na inaonekana, kitabu hicho kilipata majibu mengi hasi. Kuna watu wengi wanasema hakikuwa cha kuaminika, kwa hivyo Thomas Nelson aliacha kukichapisha. Sasa, amechapisha jibu la kurasa 20 kwa wakosoaji wote.

Sawa, sawa. Ni mjadala. Uko hewani.

Ni mjadala. Na ni mjadala, na si mjadala unaohusu waliberali dhidi ya wainjilisti kwa sababu mimi ni mwinjilisti, na kwa hivyo kuna wainjilisti wengi ambao wangeunga mkono ninachokiunga mkono hapa, bila shaka kuhusu hilo. Na bila shaka, tunapaswa kujiuliza tu, namaanisha, inafaa kuuliza, je, Mungu anahusika? Inaonekana kwangu kwamba katika Agano la Kale, alishughulika na taifa, na taifa la Israeli.

Lakini basi, mara tu unapoona ufunuo huu wa Mungu katika maandiko, je, huoni sasa akishughulika na kanisa, mwili wa Kristo, mwili wake hapa duniani, ambao kwangu mimi ni wa ulimwengu wote? Sio Amerika pekee. Uko kila mahali ambapo neno la Mungu lililo hai lipo.

Hilo ndilo kanisa. Hilo ndilo mwili wa Kristo. Kwa hivyo, je, Mungu anashughulika na taifa, kama alivyofanya na Israeli, au anashughulika na kanisa, na kanisa ni la ulimwengu wote, na kanisa liko katika mataifa yote? Nadhani hilo ni swali linalofaa kuulizwa.

Kwa hivyo nilikuwa Zambia, nikihudumu nchini Zambia haraka sana miaka michache iliyopita, na nilishangaa. Unajua, taifa la Kikristo, nilikuwa nimesikia hapa Amerika kila wakati, lakini sikuwahi kusikia katika miktadha mingine. Na rais wa Zambia, nilipokuwa huko, alikuwa akihubiri kuhusu Zambia kama taifa la Kikristo, kwamba Zambia ilikuwa taifa teule la Mungu, na kufanya kazi ya Mungu katika ulimwengu huu na kadhalika.

Inafurahisha sana kwamba alikuwa na utambulisho huu wa taifa la Kikristo kwa Zambia. Namaanisha, sikuwahi kusikia unatumika kwa nchi zingine, lakini labda mahali pa mwisho ambapo ningefikiri ningesikia ni Zambia. Namaanisha, nani angekisia? Lakini hapo ndipo ulipo.

Kuna kingine chochote hapa? Sawa, nitamalizia baada ya dakika moja. Acha nifanye hivi. Acha nikuambie tu tutaelekea wapi, kuanzia ukurasa wa 13 wa mtaala wako, kisha tutaanza hili Jumatatu.

Kile tutakachokiona sasa katika hotuba inayofuata, hotuba nambari 6, Ufufuo wa Kiinjili Kanisani, kile tutakachokiona sasa katika karne ya 18, karne ya 19, tutaona mabadiliko ya pendulum kurudi kwenye imani ya kawaida, kurudi kanisani, kurudi kwenye Ukristo wa kihistoria, kurudi kwenye mizizi ya Ukristo wa kihistoria. Kwa hivyo kile tulichokiona katika hotuba hii, hotuba ya 5, ni harakati mbali na mambo hayo, aina ya kugeuka kutoka kwa mambo hayo mahali fulani, hasa Ulaya Magharibi. Na sasa katika hotuba inayofuata, tutasema kulikuwa na watu waliosema, hapana, tunapaswa kurudi kwenye mizizi yetu.

Na tutaangalia harakati tatu kubwa sana. Tutaangalia upaitism nchini Ujerumani. Huko Amerika, tutaangalia Uamsho Mkuu.

Na kisha huko Uingereza, tutaangalia Uamsho wa Wesley. Hizi zilikuwa miamsho mitatu mikubwa kanisani. Na kwa hivyo, inatuchukua sisi. Hotuba hii inayofuata ni ndefu kwa sababu inachukua muda kubaini majibu haya matatu ya kiinjili kwa jinsi ulimwengu ulivyokuwa ukienda Ulaya Magharibi na Amerika.

Kwa hivyo hiyo ni kwa njia ya utangulizi hapo. Kwa ajili ya muda tu, sitaanza hotuba hiyo leo. Tutaanza hiyo Jumatatu.

Uwe na wikendi njema. Tutaonana Jumatatu.